

DESPRE DATAREA MORMINTELOR DIN SECOLUL AL VII-LEA DE LA VEREȘMORT (COM. UNIREA)

DE
GÉZA BAKÓ

În lucrările de specialitate apărute acum 15—17 ani necropolele transilvănene datînd din perioada 600—720, cunoscute atunci, au fost încadrate în două faze cronologice : I. Faza Bandu-Vereșmort, 600—650 ; II. Faza Gîmbaș-Teiuș, 680—720¹. A rămas însă o lacună între anii 650—680, înlăturarea căreia ar fi posibilă prin corectarea datărilor cu cîteva decenii, astfel ca cele două faze să poată avea tangență².

Ulterior au mai fost dezvelite la Noșlac și la Bratei două necropole aparținînd în bună parte secolului al VII-lea³. Referindu-ne numai la necropola de la Noșlac, în mare parte deja publicată, constatăm că aceasta a funcționat de pe la sfîrșitul secolului al VI-lea și pînă în jurul anului 700, ori chiar pînă în secolul al VIII-lea⁴. Datînd însă mormintele publicate pînă acum, în funcție de complexele de la Bandu, Vereșmort, Gîmbaș și Teiuș, ajungem la concluzia că ele aparțineau celor două faze menționate, lăsînd „descoperită” perioada 650—680. Necropola fiind întrebuințată fără întrerupere, lacuna se poate explica doar prin datarea eronată a uneia din cele două faze. Așadar revizuirea încadrării cronologice a complexelor respective continuă să constituie o problemă.

Începînd examinarea cu necropola de la Bandu constatăm că datarea ei între anii 600—650 este corectă. Relevăm faptul că faza finală a necropolei se datează prin obiecte realizate prin presare de tip Felnac-Kun-

---

¹ K. Horedt, SCIV, 7, 1956, 3—4, p. 400—404 ; idem, *Contribuții la istoria Transilvaniei în secolele IV—XIII*, București, 1958, p. 87—88 ; idem, *Untersuchungen zur frühgeschichte Siebenbürgens*, București, 1958, p. 100—103, 121—122.

² K. Horedt, SCIV, 7, 1956, 3—4, p. 403 ; idem, *Contribuții...*, p. 88.

³ M. Rusu, Dacia, N.S., 6, 1962, p. 269—292 ; idem, Probleme de muzeografie, Cluj, 1964, p. 32—45 ; I. Nestor, Magazin Istoric, 3, 1969, 5(26), p. 6—7 și Magazin Istoric, 3, 1969, 6(27), p. 24 ; idem, *Formarea poporului român, în Istoria poporului român* (sub redacția Acad. Andrei Oșetea), București, 1970, p. 103, 107.

⁴ A se vedea datarea cerceilor cu pandantiv stelat propusă de M. Comșa, RESEE, 9, 1971, 3, p. 380—381, 384.

szentmárton⁵, care pe baza tezaurului de la Akalan și a situației atestată la Linz-Zizlau nu pot fi mai târzii de anii 640—650⁶.

Privitor la descoperirile de tip Gîmbaș-Teiuș observăm că datarea lor nu se poate coborî sub anul 670. Fibulele „cu mască umană”, cerceii cu pandantiv stelat, sabia curbă, scărițele de șa cu talpa plată și de obicei trasă în sus, piesele de bronz turnate sînt toate obiecte posterioare anului 670⁷. Dealtfel, pe baza descoperirilor recente devine tot mai evident că mormintele de la Gîmbaș aparțin de fapt fazei finale (post 670) a unei necropole mai mari de tip Noșlac-Bratei.

Prin urmare, dintre necropolele cunoscute mai demult ne rămîine de examinat doar cea de la Vereșmort (com. Unirea)⁸.

Într-o lucrare apărută cu mai bine de zece ani în urmă am arătat că, deși inventarele necropolelor de la Bandu și Vereșmort au multe asemănări, totuși cultura lor materială se deosebește net. În consecință, am opinat pentru existența a două grupuri arheologice contemporane, dar deosebite din punct de vedere cultural și etnic: I. Grupul de tip Bandu; II. Grupul de tip Vereșmort⁹.

Cu toate că posibilitatea deosebirii etnice rămîine, după părerea noastră, valabilă, astăzi mai intervine și problema diferenței cronologice. Anume, este vorba de datarea mai exactă a pieselor încrustate cu argint, provenite din mormintele de la Vereșmort.

Precum se știe obiectele încrustate cu argint sînt caracteristice necropolelor germanice din apus (francone, alamane, thuringiene, baiu-vare, ibero-gotice, italo-longobarde etc.)¹⁰. Ele sînt în general datate în secolul al VII-lea, dar există unii cercetători care susțin că la franci au apărut încă în secolul al VI-lea¹¹, în timp ce alții cred că răspîndirea lor la nord și la nord-vest de Alpi nu se poate data înainte de începutul influenței italo-longobarde (591)¹². Acest lucru ar pleda în favoarea ipotezei formulate cu oarecare rezerve, după care piesele încrustate cu argint sînt produse italic¹³.

⁵ G. Bakó, ArchÉrt, 1960, 1, p. 26.

⁶ D. Csallány, FoliaArch, 1—2, 1939, p. 147; F. Stein, ŠtudZvesti, 16, 1968, p. 236—237.

⁷ K. Horedt, *Contribuții...*, p. 87—88; G. Bakó, *op. cit.*, p. 30; idem, SAI, 7, 1965, p. 370 nota 2.

⁸ M. Roska, Germania, 18, 1934, 2, p. 123—130.

⁹ G. Bakó, ArchÉrt, 1960, 1, p. 22, 29.

¹⁰ Piese de acest tip în *Vorgeschichte der deutschen Stämme*, Leipzig, 1940, I, Tab. 81, 176; *Ibidem*, II, Tab. 223, 273; M. Rusu, N. S., Dacia, 6, 1962, p. 289 (cu bibliografia aferentă).

¹¹ R. Stampfuss, *Die Franken*, în *Vorgeschichte der deutschen Stämme*, Leipzig, 1940, I, p. 270.

¹² Privitor la influența italo-longobardă la nord și nord-vest de Alpi: W. Hülle, *Die Schwaben oder Alamannen*, în *Vorgeschichte der deutschen Stämme*, Leipzig, 1940, I, p. 532—534; G. Clauss, într-o lucrare publicată nu demult (*Badische Fundberichte*, 14, 1971, 1, p. 47) deosebește în cazul necropolei de la Heidelberg două categorii ale obiectelor încrustate cu argint: I. Inele de cataramă cu striiațiuni încrustate (*Streifentauchierung*); II. Aplici de centură încrustate. Prima categorie o datează în faza I/1,2 (550—600), iar pe cea de a doua în faza I/2 (575—600) și în faza II/1 (primele decenii ale sec. VII). În alt loc (p. 24) autoarea subliniază însă că centurile cu aplici (tipurile C și D) aparțin fazei II, fiind deci posterioare anului 600. Relevăm acest lucru deoarece la Környe piesele încrustate cu argint, la care ne vom referi, sînt toate aplici de centură, așa încît nici cel puțin pe baza datărilor din apus nu pot fi anterioare anului 600.

¹³ Ipoteza lui Joachim Werner cf. M. Rusu, *op. cit.*, p. 289.

Pentru problema examinată de noi întrebarea principală este aceea dacă de la apariția acestor piese în apus și pînă la răspîndirea lor către răsărit nu au trecut oare cîteva decenii. În vederea soluționării acestei întrebări un punct de sprijin ne oferă necropola de la Környe (în R.P. Ungară, la 60 km NE de lacul Balaton), care are multe afinități cu descoperirile de la Bandu, Vereșmort, Noșlac și Bratei¹⁴.

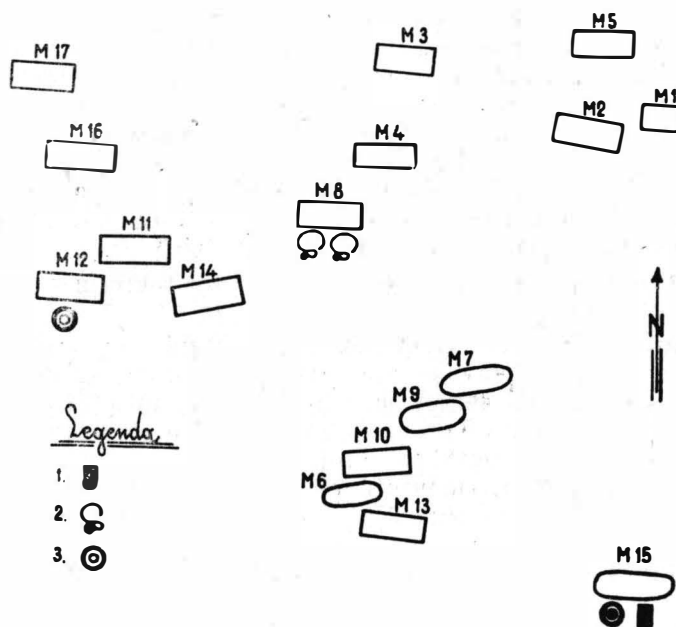

Fig. 1. Planul arheologic al săpăturilor de la Vereșmort (com. Unirea) (După planul și datele publicate de M. Roska). 1 limbă de centură cu motive ornamentale corniforme; 2 inele de păr cu capătul răsucit în formă de S spiralic; 3 scuturi încrustate cu argint.

Mormintele de la Környe datează în bună parte din secolul al VII-lea, multe dintre ele fiind chiar mai târzii decât necropola de la Bandu. Amințim în acest sens următoarele obiecte, dintre care unele ne vor servi la stabilirea stratigrafiei orizontale: Pseudo-cataramele (M. 71, 130, 151) databile între anii 630—670, ori 640—680¹⁵, catarama cu capete de pasăre din M. 66¹⁶ (piesele de acest tip precis datate — Pápa, Ürböpuszta — sînt posterioare anului 650¹⁷), garniturile de centură din M. 24, 109, 140,

¹⁴ Á. Salamon, I. Erdélyi, *StudArch*, 5, Budapesta, 1971; și recenzia lui R. Harhoiu, *SCIV*, 23, 1972, 3, p. 498—503.

¹⁵ I. László, *Études archéologiques sur l'histoire de la société des avars*, *ArchHung*, 34, 1955, p. 255; Á. Salamon, I. Erdélyi, *op. cit.*, p. 45.

¹⁶ Á. Salamon, I. Erdélyi, *op. cit.*, Tab. 9/6.

¹⁷ Pentru analogii și datări: *Istoria României*, I, 1960, p. 736, fig. 183/10; P. Aurelian, *SCIV*, 16, 1965, 1, p. 75 și fig. 5/3—3a; L. Jankó, *ArchÉrt*, 44, 1930, p. 126, fig. 87/12 (datare asigurată prin pseudo-cataramele din același mormînt); I. Bóna, *ArchÉrt*, 1957, 2, p. 162; J. Hampel, *Alterthümer des frühen Mittelalters in Ungarn*, Braunschweig, 1905, III, Tab. 157/7.

ornamentate cu „pomul vieții” și cu porumbei, care sînt caracteristice ultimelor decenii ale secolului al VII-lea¹⁸, cercelul din M. 88, care este o variantă a tipului din primele decenii ale secolului al VIII-lea¹⁹, putînd fi datat cel mai devreme în jurul anului 700.

Cinci morminte, toate din sectorul nord-estic, conțineau garnituri de centură încrustate cu argint (M. 18, 66, 70, 77, 97)²⁰. Datarea lor se poate face în funcție de zonele în care apar.

Sectorul nord-estic de la Környe avea șapte zone de înmormîntare, aparținînd fiecare cîte unei mari familii. În cadrul zonelor se disting grupurile și rîndurile generațiilor consecutive. Unele zone au fost „deschise” mai devreme, iar altele mai tîrziu, probabil în raport cu separarea, ori cu sosirea din altă parte a unor noi familii. În cazul zonei VI se pare că avem de-a face nu cu marea familie patriarhală propriu-zisă, ci cu comunitatea casnică agnatică. Așadar la populația de la Környe începuse descompunerea mării familii patriarhale, locul ei fiind luat de o nouă celulă economică și socială fundamentală, numită „familie agnatică”²¹.

Pentru problema studiată de noi este edificatoare în special situația zonelor III și VI.

Mormintele din zona III alcătuiau trei rînduri, aparținătoare generațiilor consecutive ale unei comunități familiale (fig. 2/A). Rîndul incomplet (cel apusean) al generației a treia, pe vremea căreia înmormîntările au încetat, se poate data pe baza M. 88 (cu cercel tîrziu) în jurul anului 700, sau pe la începutul secolului al VIII-lea. După mărturia M. 24 (garnitură de centură ornamentată cu „pomul vieții” și cu porumbei) rîndul generației a doua datează din anii 670—700. Întrucît rîndul I aparține generației anterioare trebuie datat în vremea imediat premergătoare epocii rîndului II, deci între anii 650—670. În acest rînd se afla M. 18 cu garnitură de centură încrustată.

Zona VI avea trei grupuri de morminte, care reprezentau și ele cîte o generație a unei comunități casnice agnatice (fig. 2/B). Garnitura de centură de tip Bandu, ornamentată în tehnica „au repoussé”, din M. 49 denotă că grupul I era anterior anului 650, adică din epoca necropolei de la Bandu. Grupul generației a doua se poate data în funcție de M. 66 (cataramă cu capete de pasăre) între anii 650—670. În M. 66 a apărut dealtfel și o garnitură de centură încrustată cu argint. Grupul generației a treia, în care întîlnim încă un mormînt cu garnitură încrustată (M. 97), datează (după M. 109) din perioada 670—700. Generația a patra, pe vremea căreia necropola a fost abandonată, avea doar un singur mormînt (M. 132).

¹⁸ Piese de la Környe: Á. Salamon, I. Erdélyi, *op. cit.*, Tab. 3/24, 19/46, 24/34, 43; Analogii și datări: L. Marton, ArchÉrt, 1904, p. 314 fig. M. 264; A. Börzsönyi, ArchÉrt, 1905, p. 21 fig. M. 429/15; J. Hampel, *op. cit.*, Tab. 238/1—7, 284/11; Gy. László, DolgSzeged, 16, 1940, p. 149.

¹⁹ Á. Salamon, I. Erdélyi, *op. cit.*, Tab. 14/26; piese asemănătoare la J. Hampel, *op. cit.*, Tab. 165/18, 182/15—16.

²⁰ Á. Salamon, I. Erdélyi, *op. cit.*, p. 41.

²¹ Privitor la marea familie patriarhală, la grupul familial nestructurat (lâche) și la familia agnatică: Jacques le Goff, *Civilizația occidentului medieval* (traducere și note de M. Holban), București, 1970, p. 367—376.

În ceea ce privește M. 70 cu piese încrustate, și acesta apare într-un grup târziu, în apropierea M. 99, care avea garnitură de centură presată, cu ornament geometric, caracteristic ultimelor decenii ale secolului al VII-lea ²². În fine și M. 77, tot cu garnitură încrustată, trebuie să fie târziu, deoarece se află în vecinătatea unui mormint (M. 78) cu umbo de scut. Subliniem că la Környe mormintele cu umbo precis databile (M. 44, 66, 99) erau toate posterioare anului 650.

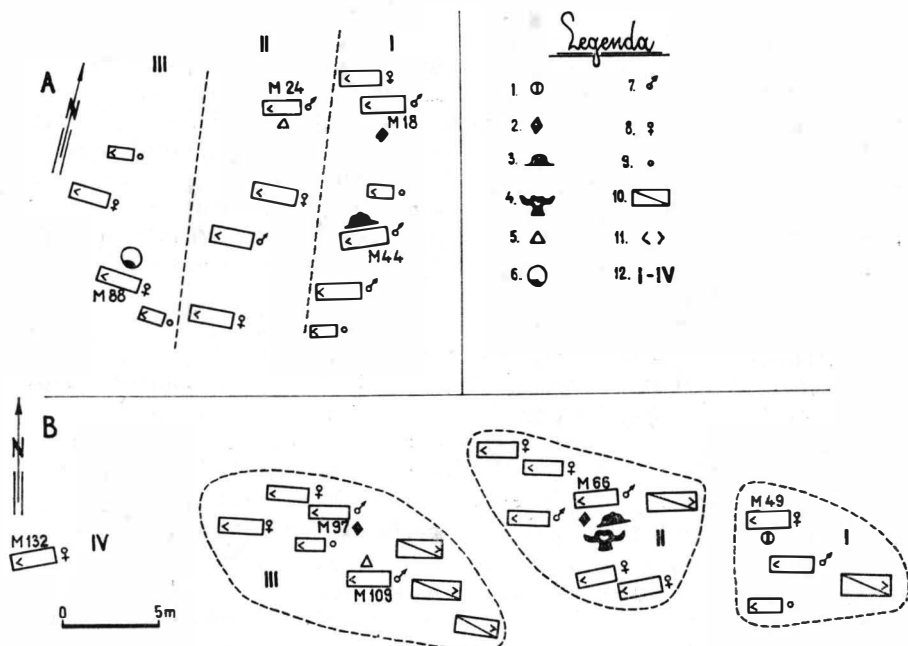

Fig. 2. A Zona III de la Környe; B Zona VI de la Környe (După planurile și datele publicate de A. Salamon și I. Erdélyi). 1 garnitură de centură de tip Bandu (înainte de anul 650); 2 garnitură de centură încrustată cu argint; 3 umbo de scut; 4 cataramă ornamentală cu capete de pasăre (650–670); 5 garnitură de centură ornamentală cu „pomul vieții” și cu porumbei (670–700); 6 cercel târziu (pe la anul 700); 7 mormint de bărbat; 8 mormint de femeie; 9 mormint de copil; 10 mormint de cal; 11 orientare; 12 generații.

Cunoscând deci situația de la Környe este de presupus că obiectele încrustate cu argint n-au ajuns nici în Transilvania înainte de anul 650. Firește, datarea mormintelor de la Vereșmort numai în raport cu situația de la Környe ar fi riscantă. Din fericire, dispunem însă și de alte indicii care pledează pentru aceeași datare.

Ne putem referi de exemplu la inelele de păr cu capătul răsucit în formă de S spiralic din M. 8 ²³, piese târzii, înrudite cu inelul de păr din M. VI de la Gîmbaș ²⁴.

²² A. Salamon, I. Erdélyi, *op. cit.*, Tab. 16/3; analogie la Gátér: E. Kada, ArchÉrt, 1906, p. 210, fig. M. 193 c/18.

²³ M. Roska, *op. cit.*, p. 126 fig. 3.A./1,4.

²⁴ Pentru asemănare și datarea târzie: K. Horedt, ŠtudZvesti, 16, Nitra, 1968, p. 120 nota 22.

O altă piesă și mai caracteristică este limba de centură din M. 15, ornamentată cu motive corniforme²⁵. Motivul corniform se mai întâlnește în Transilvania pe placa cataramii din M. 17 de la Noșlac²⁶, pe brățara de la Mujna²⁷ și pe fibula de la Sarmizegetusa (aici în relief)²⁸.

Motivul corniform, care reprezenta de fapt un cap de pasăre simplificat²⁹, era caracteristic cercului cultural de tip Zalesie-Čadjavica-Zemianský Vrbovok³⁰. Pe temeiul monedelor (659—669) din tezaurul de la Zemiansky-Vrbovok, precum și al situației constatate la Linz-Zizlau, descoperirile de tip Zalesie-Čadjavica sînt datate în a doua jumătate a secolului al VII-lea³¹. După mărturia scăriței de șa cu talpa plată și mormîntul al Kaba (lingă Debrețin), care conținea o limbă de centură cu motive corniforme, trebuie să fie posterior anului 670³². Luptătorul înmormîntat la Kaba prezintă un tip antropologic mongoloid apărut în bazinul Dunării de Mijloc după anul 650 și specific mai cu seamă epocii celui de-al doilea caganat (680—796)³³. În a doua jumătate a secolului al VII-lea a fost datată, de altfel, atît fibula de la Sarmizegetusa³⁴, cît și M. 9 de la Kiskőrös-Városalatt cu pseudo-fibule (aplici) și limbă de centură cu motive corniforme³⁵.

Avînd în vedere pe de o parte situația de la Környe, iar pe de altă parte mărturiile limbii de centură din M. 15 și a inelelor de pîr din M.8 credem că o bună parte a mormintelor de la Vereșmort, printre care și cele cu obiecte încrustate (de exemplu M. 12 și M. 15), datează din perioada 650—680. Desigur, în comparație cu necropola de la Vereșmort, și o parte a mormintelor de la Noșlac (ca M. 17, 18 și eventual M. 27) aparțin tot perioadei 650—680. În felul acesta dispăre deci „lacuna” dintre epoca necropolei de la Bandu și cea a descoperirilor de tip Gîmbaș-Teiuș.

Precum se știe, atît la Környe, cît și la Bandu, Vereșmort, Noșlac și Bratei se evidențiază prezența unei populații germanice³⁶. În faza actuală a cercetărilor rămîne însă deschisă problema dacă piesele încrustate cu argint și alte obiecte de origine vestică au ajuns aici vehiculate de grupuri

²⁵ N. Fettich, ArchHung, 31, 1951, p. 32; G. Bakó, *op. cit.*, p. 29 nota 91.

²⁶ M. Rusu, *op. cit.*, p. 272 fig. 2/39a.

²⁷ J. Hampel, ArchÉrt, 1900, p. 192 fig. f.n.

²⁸ J. Hampel, ArchÉrt, 1897, p. 288 fig. f.n.

²⁹ Pentru aceasta pledează cercelul de la Pastirskoe și fibula de la Poian: N. Fettich, *op. cit.*, Tab. XXIII/3; J. Werner, *Slawische Bügelfibeln des 7. Jahrhunderts*, Sonderdruck aus Reinecke-Festschrift, Mainz, 1950, Tab. 33; Z. Székely, Dacia, 15, 1971, p. 355 fig. 2/1a (analogie fibula de la Sărata-Monteoru, pe care întîlnim, în loc de capete de pasăre, motive corniforme: *Istoria României*, I, 1960, p. 736 fig. 183/2).

³⁰ D. Csallány, ArchÉrt, 1963, 1, p. 24 fig. 2 (Kaba), p. 26 fig. 3/2 (Cikó), 3 (Kiskőrös-Városalatt), 4 (Čadjavica), p. 27 fig. 4/5 (Zalesie).

³¹ B. Svoboda, PamArch 44, 1953, 1, p. 33—108 (rezum. lb. germ. p. 101—108); F. Stein, *op. cit.*, p. 236.

³² Scărița de șa: D. Csallány, *op. cit.*, p. 23 fig. 1/17.

³³ J. Nemeskéri, *Étude anthropologique des squelettes du clan princier avar découverts au cimetière de Kiskőrös-Vágóhíd*, ArchHung, 34, 1955, p. 209.

³⁴ M. Comșa, în *Istoria României*, I, 1960, p. 736—737.

³⁵ T. Horváth, *Az űllői és kiskőrösi avar temető*, ArchHung, 19, 1935, p. 97—100.

³⁶ G. Bakó, *op. cit.*, p. 22; M. Rusu, *op. cit.*, p. 289—290; I. Nestor, *op. cit.*, în *Istoria poporului român*, București, 1970, p. 103.

germanice apusene deplasate către răsărit sau pe calea legăturilor comerciale³⁷.

De fapt la ora actuală nu există un punct de vedere comun nici în privința originii elementelor germanice de la Bandu, Vereșmort, Noșlac și Bratei³⁸. Cercetările nefiind încă suficient de avansate pentru un studiu de ansamblu, ne mărginim la sesizarea deosebirilor care există între unele din necropolele amintite (de exemplu între Bandu și Vereșmort). Nu este lipsit de interes nici faptul că deosebiri, uneori frapante, se observă chiar

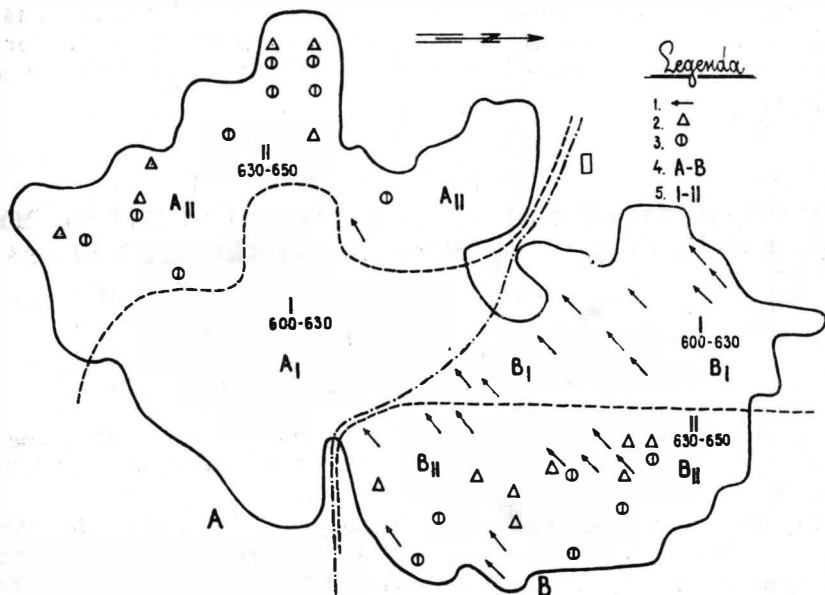

Fig. 3. Schița analitică a necropolei de la Bandu de Clmpie (După planul și datele publicate de Șt. Kovács). 1 morminte orientate pe direcția SV-NE; 2 morminte cu oase de cal; 3 obiecte noi; 4 sectoare de înmormintare; 5 faze cronologice.

în cadrul aceluiași cimitir. Ne gândim la necropola de la Bandu, care avea două sectoare contemporane, dar cu caracteristici diferite. Necropola fiind devastată din vechime deosebirile de ordinul culturii materiale dintre cele două sectoare ar putea avea, în unele privințe, valoare limitată. Cele două sectoare prezintă însă și sisteme de organizare cu totul diferite; or jefuirea cimitirului n-a putut afecta situația în acest sens³⁹. De asemenea,

³⁷ R. Harhoiu, *op. cit.*, p. 502.

³⁸ Pentru păreri mai noi: K. Horedt, *Untersuchungen...*, p. 108; G. Bakó, *op. cit.*, p. 28-29; M. Rusu, *op. cit.*, p. 290; D. Csallány, *ArchHung*, 38, 1961, p. 357 (supraviețuirea gepizilor în Transilvania după anii 680-700 nu se poate însă accepta, fiind contestată de descoperirile arheologice); I. Nestor, *op. cit.*, p. 103; Maria Comșa, după cum ne-a informat, opinează pentru originea apuseană. Îi mulțumim pentru informație.

³⁹ G. Bakó, *op. cit.*, p. 23-25 și fig. 1; idem, *SCIV*, 13, 1962, 2, p. 452 fig. 1, p. 454 fig. 2.

constatăm și faptul că mormintele orientate pe direcția SV—NE se aflau, cu excepția unuia (M. 27 de copil), în sectorul nord-estic (fig. 3).

Din cele de mai sus rezultă că nu este exclusă nici posibilitatea ca, de la caz la caz, să avem de-a face cu diferite elemente germanice, așezate aici, poate, de avari, pentru asigurarea supremației lor asupra populației autohtone și pentru supravegherea drumurilor de comunicație de pe valea Mureșului și a Tirnavei Mari⁴⁰.

În încheiere subliniem că în lucrarea de față am păstrat, deocamdată, vechile denumiri ale fazelor cronologice (Bandu-Vereșmort și Gimbaș-Teiuș). Este foarte posibil însă ca după publicarea integrală a săpăturilor de la Bratei (cimitirul nr. 3) și Noșlac, denumirile fazelor cronologice din perioada 567—700 să fie schimbate în funcție de aceste necropole.

ZUR DATIERUNG DER AUS DEM 7. JAHRHUNDERT STAMMEN- DEN GRÄBER VON VEREȘMORT (GEMEINDE UNIREA)

ZUSAMMENFASSUNG

In der vorliegenden Arbeit revidiert der Verfasser die Frage der chronologischen Einordnung der Gräber von Vereșmort (Gemeinde Unirea).

Zu diesem Zweck wird die chronologische Situation des Gräberfeldes von Környe (Ungarn) dargestellt. Auf Grund der horizontalen Stratigraphie gelangt man zum Ergebnis, daß alle Gräber mit silbertauschierten Gegenständen nach dem Jahr 650 zu datieren sind.

Zur Frage der Gräber von Vereșmort übergehend untersucht der Verfasser die Haarringe vom G. 8 und die Riemenzunge mit hornförmiger Verzierung vom Typus Zalesie-Čadjavica-Zemianský Vrbovok vom G. 15. Auf Grund der Analogien sowie der chronologischen Einordnung der Fundgruppe vom Typus Zalesie-Čadjavica-Zemianský Vrbovok gelangt der Verfasser zum Ergebnis, daß die erwähnten Gegenstände gleichfalls nach dem Jahr 650 zu datieren sind.

Aus dem oben Gesagten wird die Schlussfolgerung gezogen, daß ein Teil der Gräber von Vereșmort, unter denen auch die mit silbertauschierten Gegenstände, aus den Jahren 650—680 stammen. Sie sind demnach aus der Periode zwischen der Epoche des Gräberfeldes von Bandu de Cimpie (600—650) und der von Gimbaș-Teiuș (680—720).

⁴⁰ Privitor la rolul acestor grupuri germanice în apusul și centrul Transilvaniei a se vedea și I. Nestor, *op. cit.*, p. 103; relativ la caracterul supremației avarilor asupra regiunilor apusene și centrale ale Transilvaniei: G. Bakó, SAI, 7, 1965, p. 367—371; idem, Korunk, Cluj, 28, 1969, 10, p. 1462—1467.

VERZEICHNIS DER ABBILDUNGEN

Abb. 1. Der archäologische Grundriß der Ausgrabungen von Vereșmort (Gemeinde Unirea), (Nach dem von M. Roska publizierten Grundriß und den Daten). 1 Riemenzunge mit hornförmigen Verzierungen; 2 Haarringe mit spiralenförmigem Ende; 3 silbertauschierte Schilde.

Abb. 2. A. Die 3. Zone von Környe; B. Die 6. Zone von Környe (Nach den von Á. Salamon und I. Erdélyi publizierten Grundrissen und Daten). 1 Riemengarnitur vom Typus Bandu (vor dem Jahr 650); 2 silbertauschierte Riemengarnitur; 3 Schildbuckel; 4 Schnalle mit vogelköpfigen Verzierungen (650–670); 5 Riemengarnitur mit „Lebensbaum“ und Tauben verziert (670–700); 6 späterer Ohrring (um das Jahr 700); 7 Männergrab; 8 Frauengrab; 9 Kindergrab; 10 Pferdegrab; 11 Orientierung; 12 Generationen.

Abb. 3. Die analytische Skizze des Gräberfeldes von Bandu de Cimpie (Nach dem von Șt. Kovács publizierten Grundriß und den Daten). 1 SW–NO orientierte Gräber; 2 Gräber mit Pferdeknochen; 3 Neuere Beigaben; 4 Begräbnisplätze; 5 chronologische Phasen.

